

## Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de  
Tweede Kamer der Staten-Generaal  
Prinses Irenestraat 6  
Den Haag

Rijnstraat 8  
2515 XP Den Haag  
Postbus 20061  
Nederland  
[www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl)

### Onze Referentie

BZDOC-1235421577-13

### Uw Referentie

2023Z08273/2023D19614

### Bijlage(n)

Datum 23 mei 2023

Betreft Verslag werkbezoek minister-president aan Brazilië

Geachte voorzitter,

In antwoord op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 11 mei jl. (kenmerk: 2023Z08273/2023D19614), doe ik hierbij, mede namens de minister van Buitenlandse Zaken, verslag van het werkbezoek van minister-president Mark Rutte aan Brazilië van 8 t/m 10 mei jl.

Het doel van het bezoek was het verdiepen van de politieke en economische banden met de nieuwe Braziliaanse regering onder leiding van president Luiz Inácio Lula da Silva. Een delegatie van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen reisde mee, aangevoerd door voorzitter VNO-NCW Ingrid Thijssen. Tijdens de reis werden São Paulo, Brasilia en Fortaleza/Pecém aangedaan.

Het economische programma stond in teken van duurzaamheid en innovatie, energietransitie, havenontwikkeling en -logistiek. In dat kader bezochten de minister-president en zijn delegatie op 8 mei São Paulo. De minister-president bracht in gesprek met de gouverneur van São Paulo de Nederlandse interesse naar voren in samenwerking met deze deelstaat op verschillende terreinen, zoals duurzame luchtvaart, water/sanitatie en circulaire economie. Verder nam hij samen met de economische delegatie deel aan een forum met de vice-gouverneur van São Paulo. Hierin deelden Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen hun inzet en oplossingen voor de doelen van de deelstaat, bijvoorbeeld op het terrein van duurzaamheid, innovatie, de energietransitie, voedselzekerheid, logistiek/infrastructuur en water. Verder stond een bezoek aan de Universiteit van São Paulo (USP) en het *Research Centre for Greenhouse Gas Innovation* (verbonden aan de USP) op het programma. Tijdens het bezoek aan de USP werden twee *Letters of Intent* (LoI) getekend door Nederlandse en Braziliaanse partijen over het faciliteren van talentuitwisseling en stageplaatsen. Met vliegtuigfabrikant Embraer sprak de minister-president over de ontwikkelingen rond verduurzaming van de luchtvaart en de voorgenomen levering van de militaire transportvliegtuigen C-390. Parallel bezocht een deel van de economische delegatie het bedrijf Braskem dat een leidende rol speelt in de ontwikkeling van

*bio-based chemicals*. De minister-president had een interactief gesprek met studenten van de Gétulio Vargas Foundation over m.n. internationale ontwikkelingen, duurzaamheid en klimaat. Tenslotte nam hij deel aan een handelsdiner georganiseerd door de Dutcham, de Nederlandse-Braziliaanse Kamer van Koophandel.

**Onze Referentie**

BZDOC-1235421577-13

De minister-president bezocht op 9 mei Brasilia voor een ontmoeting met president Luiz Inácio Lula da Silva. Voorafgaand had de minister-president een achtergrondgesprek met denktank Eurasia, de Wereldbank en de EU ambassadeur. Ook had hij een kennismaking met de Braziliaanse parlementariër van Nederlandse afkomst Marcel van Hattem.

In hun bilateraal overleg spraken beide regeringsleiders af de komende tijd verder samen te werken op het gebied van verduurzaming en vergroening van de economie. Mede in dat kader heeft Nederland zich gepositioneerd als samenwerkingspartner op het terrein van o.a. groene waterstof, *biorefinery*, klimaat, en in het kader van de G20 en de COP30, waarvan Brazilië in 2025 gastland hoopt te zijn. Nederland en Brazilië zullen de komende tijd werken aan een *roadmap* voor de bilaterale relatie waarin deze en andere elementen zullen worden opgenomen.

Van Braziliaanse zijde is het belang van de strategische relatie met de Europese Unie naar voren gebracht, waar het afronden van het EU-Mercosur akkoord een belangrijk onderdeel van zou moeten zijn. De minister-president heeft in deze context het belang onderstreept van goede handelsakkoorden, waar ambitieuze duurzaamheidsafspraken onderdeel van uitmaken. Voor het EU-Mercosur akkoord benadrukte de minister-president het grote belang van duurzaamheid en de zorgen die bestaan ten aanzien van ontbossing. Verder gaf de minister-president aan dat Nederland de stukken van de Europese Commissie afwacht alvorens een standpunt in te nemen over het akkoord, conform de kabinetspositie zoals vermeld in Kamerstukken II, 21 501-02, nr. 2636.

Nederland heeft tevens bevestigd graag op het terrein van de bestrijding van ontbossing met Brazilië te blijven samenwerken. President Lula bevestigde daarbij nogmaals dat Brazilië ontbossing wil stoppen per 2030. Beide leiders hebben uitgebreid over de oorlog in Oekraïne gesproken. Nederland heeft Brazilië bedankt voor diens steun aan AVVN-resoluties ter veroordeling van de Russische invasie en aangegeven graag met Brazilië op te blijven trekken bij de bescherming van de internationale rechtsorde. Beide landen waren het erover eens dat de Russische invasie een onacceptabele schending is van het principe van territoriale integriteit en spraken af nauw contact te houden. De minister-president heeft onderstreept dat Nederland (militaire) steun zal blijven bieden aan Oekraïne, zo lang als nodig.

Op 10 mei bezocht de minister-president, samen met de gouverneur van deelstaat Ceará en de economische delegatie, de Haven van Pecém. Nederlands-Braziliaanse samenwerking bij duurzame havenontwikkeling en de ontwikkeling van een groene waterstof corridor in de Haven van Pecém stonden hierbij centraal. Nederlandse en Braziliaanse partijen tekenden een *joint statement* over het ontwikkelen van een *Green Ports Partnership*. Ook ondertekenden de Haven van Pecém en de Haven van Rotterdam met een groot aantal andere partijen een *Letter of Intent* over het opzetten van een samenwerkingsverband t.b.v. een groene waterstof corridor. Er was hierbij een live verbinding met de gelijktijdig plaatsvindende *World Hydrogen Summit* in Rotterdam.

De minister voor Buitenlandse Handel  
en Ontwikkelingssamenwerking,

**Onze Referentie**  
BZDOC-1235421577-13

Liesje Schreinemacher